

Overweging zondag 29 juni 2025

Eerst lezing: Handelingen 12, 1-11

Evangelie: Matteüs 16, 13-19

Overweging

Bij de voorbereiding voor deze viering kwam ik een auteur tegen, die het volgende opperde: als Petrus en Paulus vandaag binnen zouden wandelen in de Sint Pieter in Rome, hoe zou dat voor hen zijn? Zouden ze niet verpletterd zijn door de grootsheid van de Sint Pieter? Zouden ze niet verbijsterd zijn door de enorme rijkdom? Zouden ze niet enorm teleurgesteld zijn bij het aanzien van dit alles? Was dit het, waartoe het christendom had geleid? Die pracht en praal?

Voor deze twee totaal verschillende mannen zou het schokkend en verbijsterend zijn, denk ik. Voor deze twee mannen, die ieder op eigen wijze zich tot hun dood hadden ingespannen om het gedachtengoed van Jezus uit te dragen en te verspreiden, vaak tegen de verdrukking in: was deze rijkdom en overdaad alles wat er was overgebleven van Jezus' leer? Dan kon je toch eigenlijk alleen maar concluderen, dat het verspreiden van het geloof helemaal mislukt was?

ik had een vergelijkbare ervaring toen ik in het voorjaar op vakantie in Andalusië was en de stad Cordoba bezocht. We gingen naar de moskee-kathedraal (De Mezquita). Eén van de beroemdste gebouwen in de stad. Rond 711 was een grote moskee gebouwd op de fundamenten van een oorspronkelijke christelijke kerk. Door de Moren, die het land bezet hadden. De grond was afgestaan door christenen, die er destijds woonden. Dit was niet vrijwillig gebeurd. Het werd de grootste moskee in Europa. Het verhaal gaat, dat de Moren uiteindelijk eeuwenlang ten opzichte van andere religies een hele liberale houding hadden. Christenen, Joden en moslims leefden in Zuid Spanje jaren vreedzaam naast elkaar. In het begin van de dertiende eeuw begon de Spaanse Inquisitie. Door de katholieke kerk geïnitieerd, in samenwerking met de koning, werd iedereen gedeporteerd of gedood, die geen katholiek was. Na het verdrijven van alle niet katholieken werd destijds het besluit genomen om binnen de prachtige serene moskee een kathedraal te bouwen, waarbij kosten noch moeite gespaard werden om een kerk neer te zetten met veel grandeur en kostbare decoraties. Aan de zijanten waren allemaal zijkapellen gebouwd, waarbij het goud bijna letterlijk van de muren droop.

Ik was erg gechoqueerd. Natuurlijk had ik al veel kerken gezien, waarbij de rijkdom overdadig aanwezig was. Bovendien kom ik - zoals de meesten van u weten- uit het zuiden en ik kan heus wel genieten en onder de indruk zijn van versieringen in kerken. En de Sint Pieter in Rome vind ik prachtig.

Waarom raakte het mij ineens zo? Was het vanwege de achtergrond, de deportaties en vanwege het feit dat in de tijd, waarin de kerk was gebouwd, niet katholieken gedeporteerd werden of op de brandstapel gesmeten? Misschien?

En het besef drong diep door, dat de katholieke kerk in de loop van de eeuwen vaak ver was afgedreven van de oorsprong. Arrogant en zelfingenomen. Denk maar aan de kruistochten. Betweterig en autoritair. Denk aan de medewerking van de kerken aan het in stand houden van de slavernij. En denk aan nu: hoe respectvol en openhartig zijn we als land met een christelijke oorsprong wanneer het gaat over een hartelijke houding ten aanzien van vluchtelingen. Bij de discussies in onze eigen gemeentes over een AZC telde ook hier de slogan: alles oké, maar 'not in my backyard'. Alles oké als het maar niet in mijn eigen achtertuin komt.

Door de lezingen van vandaag worden we weer even bij de hand genomen en terug naar het begin, naar de bron gebracht. Naar de oorsprong van de kerk waarvan de mensen volgelingen van Jezus wilden zijn.

En twee mensen, waren hierin heel essentieel en belangrijk. Petrus of Simon Petrus en Paulus, die vóór zijn bekering Saul werd genoemd. En deze twee mannen waren géén gezalfde types, geen heilige boontjes, maar beiden waren mannen van vlees en bloed. Ieder met zijn eigen beperking en twijfel.

Petrus was een zoon van Jona, geboren in Betsaïda en groot geworden aan het meer van Galilea in Kafarnaüm. Hij was nauwelijks naar school geweest en zorgde samen met zijn ouderlijk gezin voor alles wat ze nodig hadden om in leven te blijven. Hij haalde water, sprokkelde hout en ging al jong met zijn vader het meer op om te vissen. Wat ze niet zelf aten, verhandelden ze. Binnen zijn gemeenschap leefde hij met de tradities van de Joden in die tijd.

Saul, de latere Paulus groeide op in een heel ander gezin. Vanuit het gebied rond het meer van Galilea was zijn familie geëmigreerd naar Cilicië in de bocht tussen Libanon en Turkije. Ze hadden hun gebruiken meegenomen en bleven de taal van hun land van herkomst spreken: Aramees. En zoals dat vaak met emigranten gaat, cultiveerden ze hun tradities met zorg. De kinderen leerden van hun ouders, wat het betekende om een goede Jood te zijn. Zo hoorde het gezin als vanzelfsprekend tot de groep Farizeeën, tot de groep, die zich 'onderscheidde'.

Toen Saul 18 jaar oud was, stuurden zijn ouders hem naar Jeruzalem om bij twee beroemde rabbi's in de leer te gaan en de tradities van de Joden te blijven bestuderen. Hij kwam daar een paar jaar na de dood van Jezus aan.

Zowel Simon Petrus als Saul waren beiden in brandende verwachting van de Messias, de Verlosser. Hun beider leven werd richting gegeven door dit verlangen. En dan lopen zij beiden tegen de persoon en het gedachtengoed van Jezus aan. En in hun beider leven ervaren zij grote twijfels of deze Jezus van Nazareth wel degene is, waarop zij wachten. Want Jezus lijkt in niets op het beeld dat zij zich vooraf hadden gevormd.

Voor Simon Petrus geldt, dat hij met de jaren, waarin hij met Jezus optrekt, geestelijk is gerijpt. Hij heeft gaandeweg ontdekt, dat God zich níét openbaart in glorie en majesteit. Maar juist wanneer armen niet meer elke dag in zorgen hoeven zitten, omdat ze geholpen worden door hun naasten. Juist wanneer mensen, die in hun eigen angsten gevangen zitten, die gepest worden en die weggezet worden als onbelangrijk, wanneer díé mensen bevrijd worden door respect en liefde van hun naaste. Dán openbaart God zich in de mensen. En dan nog... ondanks al die inzichten die langzaam tot Petrus doordringen in de laatste dagen vóór het sterven van Jezus, wordt Jezus toch ook door Petrus zelf verraden. Wanneer deze tot drie maal ontkent dat hij een vriend van Jezus is. En Jezus? Hij laat hem niet vallen en respecteert hem met al zijn zwakte en twijfels.

Saul, daarentegen, had de vaste overtuiging, dat de Messias, waarop hij had gewacht, Israël eindelijk zou bevrijden en dat hij erop toe zou zien, dat iedereen volgens de wetten zou gaan leven. Passend bij zijn intellectuele achtergrond en geboren in een familie van Farizeeën. Toen ook híj zijn verwachtingen van de Messias moest bijstellen, gaf hij zich - net als Simon Petrus- gewonnen aan de openbaring, die in Jezus tot hem kwam. Hij wees Hem uiteindelijk niet af, maar aanvaardde Hem en Zijn leer, omdat Hij hem terugbracht tot de God van de Vaders, die een bron is van al wat bestaat én die in barmhartigheid zich ontfermt juist over alles wat zwak en klein is.

Vanuit deze verschillende achtergronden hebben beiden hun leven in het teken gesteld van de verspreiding van het gedachtengoed van Jezus. En wat heel belangrijk was: íedereen was welkom! Er werden bijeenkomsten georganiseerd in synagogen, maar ook bij mensen thuis. Mensen, die niet tot de Joodse gemeenschap behoorden waren óók welkom. (In een later stadium zijn daar nog veel discussies over gevoerd). Het ging allemaal heel langzaam. Er wordt verondersteld, dat er in het jaar 40 na Christus niet meer dan tweeduizend volgelingen waren en in het jaar 100 tienduizend. En rond het jaar 200 tweehonderdduizend. Uitgegroeid tot meer dan anderhalf miljard volgelingen nu.

Het lijkt me zo belangrijk dat we ons die beginjaren goed voor de geest halen, behalve dat Simon Petrus en de latere Paulus zoveel van elkaar verschilden, zullen ook andere volgelingen van elkaar verschillend zijn geweest. Vanwege het feit dat Jezus in zijn leven níemand uitsloot, zorgden de eerste jonge christenen er voor, dat ook zíj niemand uitsloten. En het gevolg daarvan was, dat het daardoor een bont gezelschap werd met veel diversiteit. En áls er al de eerste kerkjes werden gebouwd, dan was er vast geen sprake van protserigheid en werden de eerste christenen niet gedwongen om veel geld af te staan voor de bouw (war later helaas vaak wél is gebeurd).

Uit die eerste tijd zouden we mee kunnen nemen, dat respectvol omgaan met verschillen heel waardevol en essentieel is. Zowel waar het gaat om verschillende persoonlijke achtergronden als om verschillende wijzen van vieren.

Bij de Pinksterviering, begin van deze maand, was dat heel voelbaar. Vanuit hele verschillende invalshoeken en bijdragen was deze oecumenische viering vorm gegeven. En natuurlijk werden we niet 'gedwongen' alles even mooi en waardevol te vinden. Juist die diversiteit ontroerde me heel erg. Plus het feit dat we vanuit allerlei hoeken en gezindten van onze gemeente samen naar één plek waren gekomen. Zoekende en samen te zijn om iets te mogen beleven van het mysterie van ons geloof. (En als het mooi weer was geweest, hadden we dit zelfs zónder gebouw kunnen beleven.)

Amen

Janine Noten

NB de oorspronkelijke bedoeling was, dat de Pinksterviering zoals 3 en 6 jaar geleden op het grasveld vóór het gemeentehuis zou plaats vinden, maar vanwege het slechte weer moesten we uitwijken naar de Oosterlichtkerk.